

Силабус курсу

ЖУРНАЛІСТСЬКІ РОЗСЛІДУВАННЯ У ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Галузь знань: **06 «Журналістика»**

Спеціальність: **061 «Журналістика»**

Ступінь вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

Освітньо-професійна програма: **«Правова журналістика»**

Рік навчання: **IV**

семестр: **VIII**

Кількість кредитів: **5**

мова викладання: **українська**

КЕРІВНИК КУРСУ

ППП:

к. н. із соц. ком, ст. викл. *Комінярська Людмила Анатоліївна*

Контактна інформація: lpstkalec@ukr.net +380966909385

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Курс «Журналістські розслідування у протидії злочинності» – навчальна дисципліна, яка формує спеціалізований профіль фахівця в сфері журналістики. Дисципліна передбачає ознайомлення студентів з історією, теорією, технологією проведення журналістських розслідувань як синтетичного жанру публіцистики; розкриття особливостей та специфіки жанру; прищеплення студентам практичних навичок накопичення фактичного матеріалу, його аналізу й успішної реалізації у журналістському розслідуванні.

Метою викладання дисципліни є навчити студентів теоретичних аспектів розслідувальної журналістики та напрацювати практичні навички, а саме: ефективно застосовувати найважливіші методи збору й аналізу інформації; опрацьовувати факти відповідно до вимог журналістських стандартів, написати якісний і доступний текст розслідування; дотримуватись усіх морально-етичних норм журналістики під час збору та опрацювання інформації та у процесі написання матеріалу.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

1. Напрацювати уміння пошуку суспільно важливих тем, які б стали предметом журналістських розслідувань.
2. Опанувати джерела пошуку інформації, форми та методи роботи з документами та відкритими базами даних, проведення фактчекінгу.
3. Вивчити законодавчу базу, яка регулює проведення журналістських розслідувань.
4. Усвідомити етичні аспекти реалізації цього жанру.
5. Виробити практичні навички зі збору, перевірки достовірності, аналізу й систематизації зібраного матеріалу.

6. Забезпечити студентів теоретичними знаннями, необхідними для написання переконливих професійних текстів у жанрі журналістського розслідування.

СТРУКТУРА КУРСУ

Години (лек. / практ.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2 /2	1. Журналістське розслідування як особливий вид роботи медіа	Знати специфіку жанру журналістського розслідування; особливості методу журналістського розслідування та його застосування; розуміти труднощі в підготовці журналістського розслідування; динаміку розвитку журналістики розслідування.	поточне опитув.
2/2	2. Історія журналістських розслідувань	Знати витоки розслідувальної журналістики: класичні приклади (розслідування у США); знакові журналістські розслідування XX століття; сучасні журналістські розслідування в Україні («Радіо Свобода», програми розслідувань на телеканалах, у друкованій пресі та Інтернет-виданнях).	поточне опитув.
2/2	3. Правова база журналістського розслідування	Знати особливості законодавства щодо журналістських розслідувань; правові аспекти застосування спеціальних засобів для отримання інформації; гарантії безпеки журналістів на міжнародному та національному рівні; судові механізми захисту прав журналістів.	поточне опитув.
4/4	4. Етапи проведення журналістського розслідування	Розуміти актуальність журналістських розслідувань у період повномасштабної російсько-української війни. Знати специфіку аналізу та перевірки фактів: перевірка достовірності інформації, співставлення даних із різних джерел, використання коментарів незалежних експертів, структурування зібраного матеріалу, вибір ключових фактів для публікації.	поточне опитув.
4/4	5. Джерела інформації під час	Знати джерела інформації у проведенні	поточне

	роботи над журналістським розслідуванням	журналістських розслідувань. Розуміти специфіку роботи з офіційними запитами (запити на доступ до публічної інформації); роботи з конфіденційними джерелами..	опитув.
4/4	6. Робота з відкритими даними.	Знати відкриті бази даних в Україні; відкриті дані в державному управлінні, економіці, політиці, науці, освіті; судові реєстри, реєстри нерухомості, бізнес-реєстри; міжнародні бази даних (OpenCorporates). Цифрові дані. Фото, відео; технології роботи з даними.	поточне опитув.
4/4	7. Види журналістських розслідувань.	Аналізувати види розслідувань: економічне, антикорупційне, на історичну тематику. Розуміти особливості проведення журналістських розслідувань; специфіку діяльності журналістів-розслідувачів.	поточне опитув.
4/4	8. Реалізація журналістських розслідувань під час повномасштабної російсько-української війни	Знати, як реалізуються журналістські розслідування під час повномасштабної російсько-української війни. Розуміти, які можуть бути обмеження на поширення певної інформації. Знати, які відбуваються журналістські розслідування воєнних злочинів.	поточне опитув.
2/2	9. Розслідування злочинів, пов'язаних з корупцією	Знати основні нормативно-правові акти у сфері запобігання та протидії корупції; базові рейтинги рівня корупції. Аналізувати типові корупційні схеми. Розуміти етичні та правові аспекти висвітлення корупційних злочинів.	поточне опитув.
2/ 2	10. Особливості журналістських розслідувань екологічних злочинів	Знати особливості фіксування злочинів проти довкілля, джерела інформації про екологічні злочини. Грінвошинг як інструмент для медіа. Транскордонні екологічні розслідування.	поточне опитув.
2/2	11. Журналістські розслідування кіберзлочинів та цифрового шахрайства.	Знати сучасні види кіберзлочинів та цифрового шахрайства. Інструменти та методи цифрових розслідувань у журналістській діяльності. Взаємодія журналістів із правоохоронними органами та ІТ-експертами.	поточне опитув.

2/2	12. Правові обмеження в журналістських розслідуваннях.	Знати загальний регламент захисту даних (GDPR) у Європі. Національні акти про захист персональної інформації. Поняття приватного життя та межі його розголошення. Судові прецеденти, що визначають межі публічного та приватного. Відомі судові справи про порушення прав журналістами: баланс між суспільним інтересом і правами особи; прецеденти з Європейського суду з прав людини. Рекомендації для роботи журналістів у межах правового поля.	поточне опитув.
2/2	13. Етичні основи журналістських розслідувань.	Знати етичні норми. Розуміти баланс між суспільним інтересом та приватністю осіб, використання інформації без згоди джерела: допустимість і наслідки, ризики в журналістських розслідуваннях.	
2/2	14. Закордонний досвід розслідувань.	Знати європейські організації та платформи для журналістських розслідувань. Investigative Journalism Network (EIC). Проекти OCCRP: проєкт розслідування корупції та організованої злочинності. Роль медіа-гігантів: «The Guardian», «Spiegel», «Le Monde». Спільні розслідування на міжнародному рівні.	
2/2	15. Безпека під час журналістського розслідування.	Знати принципи безпеки журналіста. Оцінювання ризиків. Методика оцінювання та запобігання ризикам. Правила індивідуального захисту журналістів, які займаються розслідуваннями. Захист джерел інформації. Основні рекомендації щодо уникнення небезпеки.	

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Аркуша Л. І. Журналістська та оперативно-розшукова діяльність: особливості співвідношення. *Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Одеса, 2021. Т. 2. С. 270–273.
2. Бондаренко Т., Коваль С. Цифрові ресурси для проведення журналістських розслідувань: регіональний досвід. *Держава і регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2024. № 2 (58). С. 9–16.
3. Борсук Н. І., Путькалець Л. А., Подаряща О. І., Капітан В. С. Схема проведення і структура журналістських розслідувань. *Eurasian scientific discussions. Barcelona : Barca Academy Publishing*, 2022. С. 390-398.

4. Василенко М. Журналістське розслідування в умовах воєнного стану. Межі аналітики. *Communications and Communicative Technologies*. 2023. № 23. С. 149-155.
5. Гарматій О. Суспільна значущість журналістських телевізійних розслідувань. *Теле- та радіожурналістика*. 2020. № 19. С. 149–157.
6. Знай свої права : посібник / Н. Кіріченко, О. Станішевська. 2020. URL: https://www.dlapiper.com/~media/files/insights/publications/2020/12/knowyourrights_ukraine.pdf
7. Коршенко В. В. Журналістське розслідування: нові тенденції створення : кваліфікаційна робота магістра : 061 Журналістика / наук. керівник В. В. Костюк. Запоріжжя : ЗНУ, 2020.
8. Мялковська Л., Тиха Л. Мовна організація тексту у жанрі журналістських розслідувань (на матеріалі регіональних Інтернет-видань). *Обрії друкарства*. 2024. № 2 (16).
9. Soldier. Special issues of the Student Newspaper. January-February 2023. Author's archive.
10. Trach Y. "In captivity, I realised that Russians have no morals". Interview with the commander of the Georgian Legion Mamuka Mamulashvili. *Suspilne*. 2022. URL: <https://suspilne.media/268959-u-poloni-zrozumiv-so-v-rosian-nema-morali-intervu-z-komandirom-gruzinskogo-legionu-mamukou-mamulasvili/>
11. Сек А. Журналістські екологічні розслідування / за ред. О. Кравченко. Львів : Компанія "Манускрипт", 2022. 32 с.
12. Старкова Г. В., Яресько К. В. Розслідувальна журналістика в Україні та її впливи. *Теорія та історія журналістики*. 2020. № 2. С. 222-228.
13. Motrunych M. Fighting for Investigative Journalism in Ukraine, Even in the Fog of War. Global Investigative Journalism Network. 2023. URL: <https://gijn.org/stories/fighting-for-investigative-journalism-in-ukraine-even-in-the-fog-of-war/>
14. Орсач О. Журналістське розслідування: від розуміння до змін. Миколаїв, 2020. 12 с. URL: <https://krs.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1480/1/%D0%90%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%20%D0%9E%D1%80%D1%81%D0%B0%D1%87.pdf>
15. Ярощук О. Нові форми журналістського розслідування у XXI столітті: найближчі майбутні виклики. *Вісник Львівського університету. Серія журналістика*. 2019. № 45. С. 200-207.

ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

1. Аналітична журналістика та нові медіа: нові можливості для регіональних ЗМІ. URL: <http://pik.cn.ua/2476/analitichna-zhurnalistika-ta-novimedia-novi-mozhливosti-dlya-regionalnih-zmi/>
2. Дуцик Д. Українська журналістика протягом останнього року отримала новий статус в глобальній системі медіа. URL: <https://www.jta.com.ua/news/diana-dutsyk-ukrainska-zhurnalistyka-protiahom-ostannoho-roku-otrymala-novyy-status-v-hlobalniy-systemi-media/>
3. Інновації та особливості функціонування ЗМІ України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 25 берез. 2021 р.). Львів : Львів. Політехніка, 2021. 183 с.
4. Детектор медіа : вебсайт. URL: <https://detector.media/>

5. Інститут масової інформації. URL: <https://imi.org.ua/articles/pavlo-kost-ukrajinski-jurnalisti-povnistyu-porinayut-u-svoji-rozsliduvannya-u-nih-e-passion-i267> (дата звернення: 03.09.2024).
6. Проєкт підтримки журналістських розслідувань у Східній Європі. URL: www.i-scoop.org
7. Слідство.інфо : вебсайт. URL: <https://www.slidstvo.info/>
8. Бігус.інфо : вебсайт. URL: <https://bihus.info/>
9. ВАКС вирішив : вебплатформа. URL: <https://hacc-decided.ti-ukraine.org/>
10. Як шукати корупцію в тендерах. URL: <https://nashigroshi.org/2022/12/17/yak-shukatykoruptsiu-v-tenderakh-layfkhaky-vid-nikolova/>
11. Корупційні ризики під час проведення публічних закупівель в умовах воєнного стану. URL: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/Kor-ryzyky_zakupivli.pdf
12. VOXUKRAINE : вебсайт. URL: <https://voxukraine.org/uk/tag/voks-chek/>
13. СтопФейк : вебсайт. URL: <https://www.stopfake.org/uk/golovna/>

КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий бал за 100-бальною шкалою з навчальної дисципліни «Журналістські розслідування у протидії злочинності» визначається як середньозважена величина залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5
10%	10%	10%	10%	5%	15%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен
Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих на практичних заняттях та передбачає усне опитування, підготовку доповідей, тетування, в тому числі через сис-	Модульна робота охоплює теми 1-6 і передбачає виконання таких завдань: 1.Теоретичні питання (2 питання по 30 балів) – 60 балів. 2.Творчі завдання - 20 балів.	Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих на практичних заняттях та передбачає усне опитування, тетування, в тому числі	Модульна робота охоплює теми 7-15 і передбачає виконання таких завдань: 1.Теоретичні питання (2 питання по 30 балів) – 60 балів. 2.Творчі завдання -	Тренінг проводиться наприкінці семестру на окремих заняттях. Тренінг оцінюється за 100 бальною шкалою. Під час тренінгу оцінюється підготовка, робота в команді та участь у	Оцінювання самостійної роботи здійснюється за 100 бальною шкалою. Оцінюється підготовка журналістського матеріалу у жанрі розслідування.	Екзамен передбачає виконання таких завдань: 1.Теоретичні питання (2 питання по 25 балів) – 50 балів. 2.Творче завдання– 30 балів. 3.Тести (5 по 4 бали) – 20 балів. Екзамен оцінюється за 100 ба-

тему Moodle. Оцінювання на практичних заняттях здійснюється за 100-бальною шкалою.	3.Тести (5 по 4 бали) – 20 балів. Оцінювання модульного контролю здійснюється за 100-бальною шкалою.	через систему Moodle. Оцінювання на практичних заняттях здійснюється за 100-бальною шкалою.	20 балів. 3.Тести (5 по 4 бали) – 20 балів. Оцінювання модульного контролю здійснюється за 100-бальною шкалою.	дебатах за визначеною темою.		льною шкалою.
--	---	---	--	------------------------------	--	---------------

Поточне опитування під час заняття

90-100 балів — у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко і всебічно розкриває зміст теоретичних питань;

75-89 балів — достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки;

65-74 бали — в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

60-64 бали — не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1-59 балів — не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст теоретичних питань.

Підсумкова оцінка за поточне опитування кожного модуля визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих під час занять в межах кожного модуля.

Тренінг

90-100 балів — у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, самостійно та аргументовано його використовує під час виконання завдань тренінгу, застосовує творчий підхід;

75-89 балів — достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але під час виконання окремих завдань тренінгу не демонструє глибокого розуміння змісту діяльності, припускається незначних помилок, загалом виявляє творчий підхід до виконання завдань;

65-74 бали — у цілому володіє навчальним матеріалом на достатньому рівні, може правильно використовувати його під час виконання завдань тренінгу, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації; припускається серйозних помилок, рідко застосовує творчий підхід до виконання завдань;

60-64 бали — не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його застосовує на практиці, недостатньо розкриває питання тренінгу, не в повному обсязі виконує завдання тренінгу, допускаючи при цьому суттєвих неточностей, не виявляє творчого підходу;

1-59 бали — не володіє навчальним матеріалом, не розуміє сутності завдань тренінгу, не бере участі у групових обговореннях питань.

Самостійна робота

90-100 балів — зміст самостійної роботи повністю відповідає встановленим вимогам, містить елементи самостійного дослідження, свідчить про високий рівень опанування навчального матеріалу, студент на високому рівні застосовує творчий підхід до виконання завдань;

75-89 балів — зміст самостійної роботи в основному відповідає встановленим вимогам, можуть бути несуттєві недопрацювання у виконанні окремих завдань, рівень опанування навчального матеріалу є належним, студент застосовує творчий підхід до виконання завдань;

60-74 балів — поставлені завдання виконані на недостатньому рівні; наведені авторські напрацювання є загальними і слабо обґрунтованими, свідчать про недостатній рівень опанування навчального матеріалу; студент припускається значних помилок у виконанні завдань, фрагментарно застосовує творчий підхід до виконання завдань;

1-59 балів — завдання практично не виконані; відсутні авторські напрацювання; студент припускається суттєвих помилок під час виконання завдань, що свідчать про низький рівень опанування навчального матеріалу; не виявляє творчого підходу.

Модульна робота, екзамен — види контролю, що перевіряють рівень засвоєння студентом теоретичного і практичного матеріалу, оцінюються від 0 до 100 балів як сума балів за виконані завдання.

Екзаменаційний білет складається із:

- теоретичних питань, за які студент може набрати макс. 50 б.,
- творчих завдань – макс. 30 б.
- тестів – макс. 20 б.

Загальні критерії оцінювання знань студента із дисципліни

«Відмінно» (90-100 балів). Студент виконав робочий план, добре володіє теоретичним матеріалом, зокрема теорією, технологією проведення журналістських розслідувань як синтетичного жанру публіцистики; аналізує журналістські матеріали у жанрі розслідування, вміє створювати власні матеріали у цьому жанрі.

Може здійснювати несемантичне опрацювання інформації, пошук інформації на високому рівні, має навички самостійного створення інформаційних продуктів. Рівень його медіаграмотності можна оцінити як високий. Практичні завдання, у тому числі ті, що вимагають творчого підходу й нестандартного мислення, знання новітніх технологій у галузі, виконує на 90+%.

«Добре» (75-89 балів). Студент виконав робочий план. Володіє загальними знаннями програмного матеріалу, аналізує журналістські матеріали у жанрі розслідування. На 75 % володіє навичками реалізації власних журналістських розслідувань. Практичні завдання, що передбачають створення матеріалів цього жанру виконує на 75 %.

«Задовільно» (60-74 бали). Студент виконав робочий план. Володіє загальними знаннями програмного матеріалу (може викласти основні відомості про створення журналістських розслідувань), однак не може самостійно працювати у цьому жанрі. Практичні завдання виконує на 50 %.

«Незадовільно» (0-59 балів). Студент не виконав робочого плану, не виявляє загальних знань програмного матеріалу, не володіє достатньою медіаграмотністю для створення матеріалів у жанрі розслідування. Не знає специфіки ведення журналістських розслідувань. Практичні завдання виконує на 30 %.

Шкала оцінювання

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1	Прикладне програмне забезпечення загального призначення (засоби Microsoft Office)	1-15
2	Ноутбук, проектор, екран	1-15